

Position paper

Nota van Wijziging artikel 2.1 van de Wet Dieren

MSc. Fleur Hoorweg

Onderzoeker dierenwelzijn en gezondheid, Wageningen University & Research, Wageningen Livestock Research

Afgelopen jaar was ik coördinator van de wetenschappelijke adviesgroep van de convenanttafel Dierwaardige Veehouderij. Met de adviesgroep hebben we in 2023 vragen die ontstonden aan de hoofdtabel van het convenant wetenschappelijk beantwoord. We hebben daarvoor onder anderen een dierinhoudelijke toets opgesteld, waarbij we voor de varkens-, pluimvee en rundveehouderij hebben geschetst aan welke eigenschappen een dierwaardige veehouderij zou moeten voldoen als die uitgaat van de zes principes zoals opgesteld door de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA, 2021); Erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier, Goede voeding, Goede omgeving, Goede gezondheid, Natuurlijk gedrag en Positieve emotionele toestand.

In deze position paper wil ik vanuit mijn expertise reactie geven op de Nota van Wijziging (Wijziging van de Wet dieren in verband met actualisering van de diergezondheidsregels en enkele technische aanpassingen), waarin een alternatief wordt beschreven voor het Amendement Vestering. Het amendement Vestering geeft de maatschappelijke en politieke behoefte weer om pijn en letsel bij dieren in de veehouderij veroorzaakt door het houderijsysteem te voorkomen. In mijn reflectie wil ik ingaan op de geschiktheid van de in de Nota van Wijziging beschreven alternatieven voor het Amendement Vestering. De twee hoofdpunten die in de Nota worden beschreven als alternatieve invulling van het amendement zijn het voldoen aan gedragsbehoeftes en het heroverwegen van ingrepen.

Wet Dieren Artikel 2.1

"Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen."

Amendement Vestering

"Aan artikel 2.1, eerste lid, wordt een zin toegevoegd, luidende: Onder een redelijk doel wordt in elk geval niet begrepen het kunnen houden van dieren in een bepaald houderijsysteem of een bepaalde wijze van huisvesting."

Gedragsbehoeften

Het kunnen voldoen aan gedragsbehoeftes van dieren is noodzakelijk voor een goed dierenwelzijn of een dierwaardige veehouderij. Dit betekent dat dieren gedragingen die ze van nature geneigd zijn te vertonen moeten kunnen uitvoeren, omdat aangenomen wordt dat ze het dier plezier geven of deze hun biologisch functioneren bevordert. In de Quicksan van de Universiteit van Utrecht door Rodenburg et al. (2022) staat vermeld om welke gedragingen het gaat voor verschillende diersoorten en -categorieën. In de Dierinhoudelijke toets is door de wetenschappelijke adviesgroep voor het convenant voor een aantal sectoren een lijst opgesteld met eigenschappen waaraan het houderijsysteem moet voldoen om hierin te voorzien. De gedragsbehoeften van dieren hangen in grote mate samen met hun welzijn en het niet kunnen uitvoeren van deze gedragingen leidt dan ook tot een aantasting van het welzijn. Wanneer niet wordt voldaan aan de gedragsbehoeften van dieren kan dit de oorzaak zijn van het ontstaan van gedragsproblemen zoals beschadigend gedrag (o.a. verenpikken bij kippen en staartbijten bij varkens).

In de Nota van Wijziging wordt beoogd gedragsbehoeften van dieren te waarborgen in het nieuwe artikel 2.2 waarbij het verboden is om dieren permanent de mogelijkheid te onthouden om te voorzien in de aangewezen gedragsbehoefte zoals moet worden beschreven in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) met specificaties per diersoort. Een aantal gedragscategorieën worden in de nota expliciet benoemd: sociaal gedrag, zelfverzorgend gedrag, foerageergedrag, territoriaal gedrag en voortplantingsgedrag. Verder wordt benoemd dat de keuzevrijheid voor dieren, en hoe en wanneer ze in deze behoeften voorzien, belangrijk is. Deze punten zijn vanuit wetenschappelijk oogpunt relevant. Het is echter op dit moment niet mogelijk om te beoordelen of de AMvB de gedragsbehoeften goed zal borgen aangezien deze nog niet inzichtelijk is. Daarbij is het de vraag wat de kracht van de AMvB zal zijn aangezien in de huidige Wet Dieren in artikel 3 al is opgenomen dat dieren zijn 'ge vrijwaard van beperking van natuurlijk gedrag (voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd).' Wanneer de inhoud van de AMvB slechts hoeft worden overgelegd met de kamers, zoals genoemd in artikel 10.10 voorhangprocedure van de Wet dieren, maak ik me zorgen over het parlementaire toezicht op de inhoudelijke invulling van de AMvB. In welke mate het voorstel in de nota van wijziging zal voorzien in het beoogde doel van het amendement, voorkomen van leed veroorzaakt door het houderijsysteem, is om bovengenoemde redenen niet goed te overzien.

Position paper

Nota van Wijziging artikel 2.1 van de Wet Dieren

MSc. Fleur Hoorweg

Onderzoeker dierenwelzijn en gezondheid, Wageningen University & Research, Wageningen Livestock Research

Ingrepen

Ingrepen worden veelal uitgevoerd vanwege een noodzaak die is ontstaan in het houderijsysteem en hangen voor een zeer groot deel af van de mogelijkheid voor dieren om te voorzien in hun gedragsbehoeften. In het voorbeeld van varkens worden staarten gecoupeerd, omdat dit voorkomt dat ze zullen staartbijten. Het staartbijten hangt samen met beperkingen in het houderijsysteem; een veelal niet uitdagende omgeving waardoor niet aan gedragsbehoeften wordt voldaan en dieren dit gedrag op alternatieve (problematische) wijze compenseren. Het eerste principe van dierwaardige veehouderij houdt in dat je de integriteit van het dier behoudt en het dier niet moet aanpassen aan de omgeving, waardoor lichamelijke ingrepen uitgesloten zijn. Ingrepen als snavel behandelen bij kippen, staarten couperen en castreren bij varkens en onthoornen bij runderen zijn in een dierwaardige veehouderij niet langer mogelijk. Dit sluit aan bij het Amendement; geen pijn of letsel veroorzaken ten behoeve van het houderijsysteem.

In de nota van wijziging wordt aangegeven dat in het kader van de wijziging van de Wet Dieren de toegestane ingrepen bij dieren in de veehouderij worden heroverwogen. Tegelijk wordt er aangegeven dat dit niet leidt tot aanpassingen in de tekst (artikel 2.8), omdat er al een 'nee, tenzij' beleid wordt gevoerd t.a.v. ingrepen. Het is de vraag of dit zal resulteren in het (op korte termijn) uitfasen van ingrepen, aangezien deze wet en de wens om te stoppen met ingrepen al lang bestaat en ingrepen tot noch toe worden uitgevoerd. Op basis van het afwegingskader ("Daarbij wordt rekening gehouden met de balans tussen de gevolgen van het achterwege laten van een ingreep voor het welzijn van het dier en de impact op het dier van de ingreep zelf.") kan worden beargumenteerd dat het niet uitvoeren van ingrepen leidt tot een groter welzijnsprobleem, namelijk beschadigend gedrag, dan het uitvoeren van de ingreep zelf welke leidt tot een kortdurende welzijnsbeperking. Echter, hiermee wordt voorbij gegaan aan het feit dat ingrepen nodig zijn omdat het huisvestingssysteem niet passend is voor het betreffende dier. Ingrepen zijn daarmee symptoombestrijding, welke niet nodig zouden zijn in een systeem waarin wordt voorzien in de gedragsbehoeften van dieren. Hierdoor sluit de Nota van Wijziging niet aan bij de intentie van het amendement om dieren geen letsel aan te doen ten behoeve van het houderijsysteem.

In de meeste gevallen zijn er aanpassingen nodig aan het huisvestingssysteem om het uitvoeren van ingrepen overbodig te maken op een veilige manier en in gedragsbehoeften te voorzien (scharrelen, wroeten, contact moeder-jong, fourageer- en exploreerbehoeften). Als wetenschapper realiseer ik mij dat niet alle eigenschappen van houderijsystemen voor een Dierwaardige veehouderij op de korte termijn gerealiseerd kunnen worden. In de Dierinhoudelijke toets hebben we als wetenschappelijke adviesgroep de stip op de horizon geformuleerd. Realisatie van houderijsystemen die daar aan voldoen waardoor ook ingrepen overbodig worden zal tijd kosten. Het AMvB zou invulling kunnen geven aan de benodigde stappen om tot de stip op de horizon te komen. Echter, zoals eerder genoemd is de AMvB niet inzichtelijk en is dus niet te beoordelen of deze de gedragsbehoeften en benodigde stappen om daarin te voorzien voldoende zijn geborgd.

Conclusies

- Het voorzien in gedragsbehoeften wordt in de Nota van Wijziging ondervangen in artikel 2.2. van de Wet Dieren met een bijbehorend AMvB. Aangezien de AMvB niet inzichtelijk is, is niet vast te stellen of dit aansluit bij wetenschappelijke inzichten over gedragsbehoeften van dieren
- Het uitfasen van ingrepen ten behoeven van het houden van dieren in een houderijsysteem moet worden heroverwogen op basis van het al bestaande artikel 2.8. Dit betekent dat de kracht van de wet ongewijzigd blijft en het uitvoeren van ingrepen ter voorkoming van beschadigend gedrag gedoogd kan blijven. Dit is niet in lijn met de strekking van het Amendement Vestering en biedt vanuit mijn optiek dan ook geen juist alternatief
- Het is onduidelijk of beschreven alternatieven in de nota van wijziging voldoende concrete invulling geven aan het Amendement Vestering

Referenties

RDA Zienswijze Dierwaardige Veehouderij, 2021

<https://www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2021/11/18/zienswijze-dierwaardige-veehouderij>

Quickscan informatieset Convenant Dierwaardige Veehouderij, 2022

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/18/quickscan-uu-dierwaardigheid>

Dierinhoudelijke toets en keurmerktoets – bijlage G bij Verslag van de voorzitter van het convenanttraject dierwaardige veehouderij, 2023

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/12/08/bijlagen-verslag-voorzitter-van-het-convenanttraject-dierwaardige-veehouderij>

